

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Internetconsultatie

Verhoging wettelijk strafmaximum doodslag

Maastricht, 30 september 2020

Hoewel ik de wens tot verhoging van het wettelijk strafmaximum van doodslag vanuit het oogpunt van de maatschappij begrijp, weerhield mij dit niet om deze ontwikkelingen met een kritische blik te bekijken.

Nederland staat op nummer 5 in the Rule of Law Index hetgeen betekent dat Nederland goed scoort op het gebied van (straf)rechtspleging. Dit betekent overigens niet dat Nederland een laag strafklimaat kent. Uit onderzoek blijkt dat Nederland een hoog percentage gevangenisstraffen kent in vergelijking tot andere West-Europese landen. Bovendien blijkt uit een onderzoek van het WODC dat de kans op gevangenisstraf bij een veroordeling relatief hoog is vergeleken met andere landen, in het bijzonder bij minderjarigen.¹ Dat rechters in Nederland 'lage straffen opleggen' is aldus een groot misverstand. Een misverstand dat breed wordt gedragen in de maatschappij. Nederland kent een relatief streng strafklimaat en staat daarom in de top 10 van de strengst straffende landen in Noord en West-Europa.

Straffen kent in het hedendaagse strafrecht een viertal doelen: vergelding, speciale preventie, generale preventie en resocialisatie. Door nog strenger te straffen en daarmee tegemoetkomend aan de roep vanuit de maatschappij, waarbij die roep veeleer gebaseerd is op emotie, zullen deze laatste drie doelen ongelukkigerwijs uit het oog worden verloren. Dit laatste klemt te meer nu strenger straffen met het oog op vergelding helemaal niet werkt. Het recidivecijfer bij gevangenisstraffen is namelijk veel hoger dan bijvoorbeeld bij een werkstraf. Dit is logisch nu louter een gevangenisstraf de dader in kwestie niet helpt. Er wordt voorbijgegaan aan de andere drie doelen en met name resocialisatie. Hoe langer iemand wordt afgezonderd c.q. geïsoleerd van de maatschappij, hoe moeilijker het wordt

¹ P.R. Smit, 'Nederland in Internationaal perspectief', in: Huls F.W.M., Schreuders M.M., Ter Hors-Van Breukelen M.H., van Tulder F.P. (e.a.), Criminaliteit en Rechtshandhaving 2000, WODC: Den Haag.

om terug te keren. Een straf zonder alle vier de doelen na te streven is geen straf meer maar een kwaad. En kwaad met kwaad bestrijden kent alleen verliezers. Zoals Ghandi mooi verwoordde: "An eye for an eye makes the whole world blind".

Een straf wordt opgelegd nadat is gebleken dat de verdachte het ten laste gelegde feit heeft begaan en er geen strafuitsluitingsgronden bestaan. De vragen van artikel 350 Sv dienen zorgvuldig te worden beantwoord. Er wordt rekening gehouden met de persoon van de verdachte en de omstandigheden van het geval. Immers, iedere zaak is uniek. Door nog strenger te straffen ontketent men een verharde aanpak die leidt tot en nog meer verharde maatschappij. Waarom focussen we ons niet op het voorkomen van criminaliteit dan wel het resocialiseren van de in de criminaliteit belande personen? Ieder mens is in staat een strafbaar feit te plegen indien de omstandigheden zich daartoe lenen. Juist die omstandigheden zijn van belang. Reeds in een vroeg stadium kunnen al risico's op crimineel gedrag worden ondermijnd. Daarbij spelen ook het verleden, een verslaving en mentale/psychische problemen een rol.

Criminaliteit is vaak het gevolg van zogeheten 'criminogene factoren'. Vandaar dat niet de dader maar de daad centraal staat. Dit laatste is van belang nu mensen kunnen veranderen, een mens is geen constante en ontwikkelt zich gedurende het leven. Maar verandering kan alleen met de juiste aanpak. Enkel en alleen straffen uit het oogpunt van vergelding zal weinig effect hebben. Een gevangenisstraf als reactie op ernstige daden is uiteraard terecht doch probeer binnen die straf iets nuttigs te doen met gedetineerden. Met enkel en alleen streng straffen zal de recidive niet worden teruggedrongen.

Kortom, ik vrees dat strenger straffen a) niet werkt en b) alleen maar averechts werkt. Waarom de politiek ervoor kiest de strafmaximum van een van de ernstige strafbare feiten te verhogen is mij een raadsel. De politiek moet mijns inziens onjuiste beeldvorming – en daarmee doel ik op 'streng straffen helpt' – voorkomen en tegengaan. Er wordt voorbijgegaan aan het oordeel van tal van deskundigen die zeggen dat langere gevangenisstraffen niet of nauwelijks helpen bij het bestrijden van ernstige criminaliteit. Vergelding is er en zal er altijd blijven doch aandacht voor de andere strafdoelen dienen mijns inziens meer aandacht te krijgen. Er dient meer geïnvesteerd te worden in het

resocialiseren van daders. Immers, deze daders dienen ooit weer terug te keren in de maatschappij en niemand zal er beter van worden als telkens wordt gezegd hoe slecht iemand wel niet is.

Mw. mr. B.C. van Hees